

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v ocenc poslane knjige itd. le pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 60—K, pol leta 30—K, četrt leta 15—K, posamezna številka po K 1-20. Za neorganizirane 80—K, za naročnike v inozemstvu 100—K letno.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 K za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti vrste, če se tiska enkrat . . . 1 K 50 vin. " " " dvakrat . . . 1 " 80 " " " " trikrat . . . 1 " 80 " za nadaljnja uvrčenja od peti vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštne.

IVAN DIMNIK:

Organizacija tiska Udruženja Jugosl. Učiteljstva.

O važnosti tiska ni da bi več govoril, ker mora tisk pripoznavati danes vsakdo za eno najvažnejših sredstev človeške kulture in civilizacije. Nič manj važen kot za narode, države, političke stranke je tisk za organizirane stanovne. Tisk ustvarja javno mnenje! Dobro organiziranje javnega mnenja in dobra organizacija tiska prinaša moč in zmago idejam držav, narodov, političkih strank in organiziranih stanov.

V organizaciji stanovskega in pedagoško-znanstvenega, šolskega tiska zavzema učiteljstvo v primeri z drugimi stanovni pri vseh narodih eno prvih mest. Tudi jugoslovansko učiteljstvo je precej bogato na stanovskih in pedagoško-znanstvenih listih. Listi jugoslovanskega učiteljstva so sledeči:

1. »Narodna Prosveta«, organ Udruženja Jugoslov. Učit., izhaja dvakrat na teden v Beogradu.
2. »Učiteljski Tovariš«, glasilo poverjeništva Udruženja Jugoslov. Učit., izhaja tedensko v Ljubljani.
3. »Pokret«, organ poverjeništva Udruženja Jugoslov. Učit., izhaja mesečno v Splitu.
4. »Učiteljski Glasnik«, list učiteljstva novoslobojskih oblasti, izhaja dvakrat v mesecu v Novem Sadu.
5. »Hrvatski Učiteljski Dom«, glasilo Saveza hrvatskih učiteljskih društev, izhaja v Zagrebu.
6. »Učiteljska Zora«, glasilo Saveza učiteljskih društev Bosne i Hercegovine, izhaja vsaki mesec v Sarajevu.
7. »Učitelj«, pedagoški časopis, izhaja mesečno v Beogradu.
8. »Popotnik«, pedagoško znanstveni list, izhaja mesečno v Ljubljani.
9. »Napredak«, naučno - pedagoški list, izhaja mesečno v Zagrebu.
10. »Prosvjeta«, organ društva »Prosveta«, izhaja mesečno v Sarajevu.
11. »Prosvjetni Glasnik«, glasnik za šolno društvo, izhaja v Novem Sadu.
- Strankarska, kulturno - bojna učiteljska glasila so:
12. »Učiteljska Borba«, organ učitelja-ice socialistične - komunistične, izhaja v Kragujevcu.
13. »Slovenski Učitelj«, glasilo jugoslovanskega krščanskega učiteljstva, izhaja v Ljubljani.
- Učiteljstvo neodrešenega ozemlja v Italiji izdaja:
14. »Učiteljski List«, glasilo Zveze jugoslovanskega učiteljstva v Julijski Benečiji, izhaja v Trstu.

Po vsebini imamo torej šest stanovsko-politiških in pet pedagoško-znanstvenih glasil, ki bi prišla za UJU v poštev, dvoje kulturno-bojnih, strankarskih učiteljskih listov in eno jugoslovansko učiteljsko glasilo v Italiji, ki ga izdaje od naše organizacije po Rapalski pogodbi odtrgano učiteljstvo. Razgled po jugoslovanskem šolskem svetu nam daje poleg tega tudi »Nastavni Vjesnik« — Zagreb, glasilo profesorkega Udruženja, ter oficijelen prosvetni organ ministrstva prosvete v Beogradu. Uradne šolske vesti prinašajo od ministrstva »Službene Novine« in od pokrajinskih oblasti pokrajinski uradni listi.

Nas zanima v prvi vrsti časopisje, ki bi prišlo za UJU v poštev, da se organizira in izpopolni v smislu pravil UJU.

Temelj za organizacijo tiska UJU daje točka 2. § 3. pravil UJU, ki določa:

Sredstvo v dosegu svrhe je stanovsko-politiški in pedagoško-znanstveni tisk.

V smislu pravil pridejo za člane UJU v poštev glavna ali centralna glasila in pokrajinska ali lokalna glasila. Glavna glasila nam določa že točka 3. prehodnih določb pravil, ki se glasi: Glavna glasila UJU so »Narodna Prosveta« in »Učitelj« v Beogradu; pokrajinska glasila pa omejuje točka 4. prehodnih določb pravil, ki se glasi: Pokrajinske organizacije lahko izdajajo svoja pokrajinska glasila.

Kje se imajo ustanoviti pokrajinske organizacije določa § 5. a pravil, ki pravi: »Na sedežih pokrajinskih oblasti se ustanove poverjeništva okrajnih učiteljskih društev kot posredujoči organ med njimi in osrednjo upravo Udruženja.

Za nas pridejo v poštev kot pokrajinske le šolske oblasti, torej se imajo poverjeništva UJU osnovati tam, kjer so sedeži višjih šolskih svetov (glav. prosv. svetov) in se imajo njih delokrog kriti teritorialno z njimi.

Končna organizacija poverjeništev UJU je pa odvisna od ureditve državne šolske uprave po ustavi in se bo morala po tej ravnati. Po teh določilih bi se torej imela vzdrževati pokrajinska glasila UJU v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Novem Sadu in Sarajevu, v kolikor se šolski centri niso izpremenili, oziroma se ne izpremenijo po ustavi.

Naglašam pa, da se tudi v slučaju obsežne decentralizacije naše šolske uprave ne bodo zamogla deliti sedanja poverjeništva UJU v mnogo manjša področja od sedanjih že iz gospodarskih razlogov, posebno ne glede glasil in bode tudi v slučaju organiziranja v teritorialno še manjša poverjeništva primorana se ista združiti glede pokrajinskih glasil in izdajati skupno za več poverjeništev eno glasilo, vsaj po 3000 članov.

Odprava pokrajinskih stanovsko-politiških glasil in zedinjenje na eno samo stanovsko-politiško glasilo za vso državo bi pomenilo škodo za razvoj organizacije, ker bi bil centralen list preobložen s poročili lokalnega značaja in bi ostala neventilirana izrazila lokalna vprašanja, na škodo stanu, šolstvu in organizaciji.

Pokrajinska stanovsko-politiška glasila imamo že sedaj primeroma dobro organizirana: Hrv. Učit. Dom — Zagreb, Učit. Zora — Sarajevo, Pokret — Split, Učit. Tovariš — Ljubljana, Učit. Glasnik — Novi Sad; potreba bi jih bilo le preustrojiti v popolna stanovsko-politiška glasila, jim urediti enotno obliko in čas izhajanja ter za Srbijo in Črno goro ustanoviti posebno pokrajinski stanovski politički list, ker lokalna poročila teh krajev sedaj preobremenjujejo Narodno Prosveto in ji dajejo bolj značaj tamošnjega pokrajinskega, ne pa centralnega glasila UJU. V tem slučaju bi zadoščalo izhajanje centralnega glasila enkrat tedensko, drugo izhajanje v tednu bi pa odpadlo na pokrajinsko glasilo za Srbijo in Črno goro.

Da zadobi Narodna Prosveta lice centralnega glasila UJU je neobhodna reorganizacija urejevanja lista in organizacija sourednikov po vsej kraljevini SHS, da postane list informativen z ozirom na vso našo kraljevino v stanovsko- in šolsko-politiških zadevah v naši državi, in se dvigne do svetovnega pregleda tudi na polju šolske in stanovske politike druhih narodov in držav.

Druga je organizacija pedagoško-znanstvenih glasil.

Pravila UJU govore samo o »Učitelju« ko pedagoško-znanstvenem glasilu UJU. Prvotni načrt pravil je pa v prehodni določbi tudi odredil, da se združijo vsa pedagoško-znanstvena glasila v eno tako glasilo za vso državo.

Po tem načrtu bi se Popotnik, Napredak, Prosvjeta, Prosvjetni Glasnik in Učitelj ukinili in na njih mesto bi stopila velika pedagoško-znanstvena revija za vse jugoslovansko učiteljstvo, ki bi jo urejevali dosednji uredniki teh listov in krog katerega bi se zbirali vsi znanstveniki in pedagogi, novi in dosednji souredniki na tem polju. Organizacijo urejevanja in souredništva bi si ustvarili uredniki sami.

V interesu nas vseh in v interesu duševnega edinstva in ujedinjenja učiteljstva kraljevine SHS bi bilo, da se združijo vsi pedagoško-znanstveni listi jugoslovanskega učiteljstva v eno samo veliko pedagoško-znanstveno revijo za vso Jugoslavijo.

Trden temelj tiskovni organizaciji UJU pa daje še § 31. pravil UJU, ki določa: Člani, ki redno plačujejo članarino, prejemajo brezplačno osrednja in pokrajinska glasila.

Na podlagi tega sklepa in v smislu gorenjih izjavljanj bi moral vsak član UJU prejemati obligatno Narodno Prosveto in Učitelja — ali kakor bi se že imenovala osrednja glasila — in pokrajinsko stanovsko-politiško glasilo.

Pri realizaciji tega sklepa se pojavlja v prvi vrsti težkoča gospodarske strani rešitve tega vprašanja, da se ne preobremeni članstva z organizacijskim davkom. Poleg članarine za upravo organizacije bi člani morali redno prispevati znesek za osrednje stanovsko-politiško glasilo, za osrednje pedagoško-znanstveno in pokrajinsko stanovsko-politiško glasilo, prejemali bi pa zato enkrat tedensko osrednje stanovsko-politiško glasilo, enkrat tedensko pokrajinsko stanovsko-politiško glasilo in enkrat mesečno pedagoško-znanstveno glasilo.

V interesu dobre organizacije bi bilo, da se ta sklep in člen 31. pravil UJU brezpogojno izvede in da vsak član prejema vse te liste. Vendar je izključeno, da bi pri sedanjih še povprečni mali zavednosti članstva za smisel organizacije bili pripravljeni prevzeti to breme brez pomislekov nase, dasi bi bilo to v korist njim in celoti.

Zato je neobhodno potrebno, če se hočemo temu cilju sploh približati, da nekaj žrtvuje centrala in nekaj članstvo. Točke, ki bi prišle v razpravo bi bile:

Centralno stanovsko-pedagoško glasilo naj bi za prvo silo izhajalo samo enkrat tedensko in se s tem zmanjša naročnina za polovico; iz njega naj se izločijo vprašanja lokalnih zadev Srbije in Črne gore v poseben pokrajinski list, centralno glasilo naj se pa peča z vprašanji, ki so nam vsem skupna in naj prinaša pregled našega gibanja po vsej državi. V gospodarskem oziru pa se pojavlja tudi vprašanje, ali bi ne kazalo prenesti tisk centralnih glasil v kako pokrajinsko mesto, ker se s tem zmanjšajo stroški tiska skoro za polovico? Pri urejevanju listov bi bilo računati seveda z nekaterimi neudobnostmi, ker bi uredništvo moralo ostati na sedežu organizacije. Računamo pa s tem, če pokrajinsko učiteljstvo žrtvuje svoje pokrajinske pedagoško-znanstvene liste skupnemu centralnemu listu, in če je pripravljeno pokrajinsko učitelj-

stvo se obvezno naročiti na obe centralni glasili, da tudi centrala v Beogradu popusti nekaj udobnosti, da omogoči tako rešitev.

S tem korakom bi se omogočilo, da bi vsak organiziranec prejemal vse tri liste, ki jih je moralno dolžan prejemati, organizacija bi zadobila trdno in močno oporo in vodstvo v svojem časopisju, listi pa trdno gospodarsko podlago, ker bi se pokrajinska glasila lahko tiskala povprečno najmanj v 3000 izvodih vsako, centralni glasili pa vsako v 16.000 izvodih.

Velika Dolina — zaspala?

Dne 23. novembra lanskega leta se je dogodil znani oboroženi napad na učiteljstvo v Veliki Dolini. »Učiteljski Tovariš« je v 46. številki dne 2. decembra 1920 popisal to tolovajstvo in naštel vzroke, ki so dovedli do napada. Pisali smo strogo stvarno, kot se je v resnici godilo, niti pičice nismo pridelali. Še več, marsičesa niti omenili nismo, ker smo bili prepričani, da vse dožene sodna obravnava. Danes po skoro štirih mesecih smo tam, kot smo bili po napadu. Zagonetno se stvar vleče in vleče. Ni čuda, če se stvar zavleče, saj ne more biti drugače, ako so bile glavne priče, tri učne moči, zaslišane čez mesec dni po dogodku, ena pa še-le čez tri mesece. Radovedni smo tudi, zakaj je bil najbližji sosed, ki je slučajno naprednjak in prijatelj šole, zaslišan še-le 24. februarja t. l.? Radi bi tudi vedeli, če se je dognalo, kdo je pri javni občinski seji, kjer se je hujskalo proti šoli in zabijevalo vsem, da gotovo pridejo k obravnavi, ki je bila sklicana v šolo zaradi protesta proti razširjenju, vprašal: »Ali naj pridemo s sekirami?« Ali se je dognalo, kdo je pri tej obravnavi vjel palico, ki je bila namenjena nadučiteljevi glavi? in potek te obravnave?

V javnem lokalu je nek pameten mož kmalu po napadu zavrnil prvega hujškača, ki je hinavsko trdil, da se krivci, ki so streljali, gotovo dobe, z besedami: »Da, takrat, ko jih boš ti povedal!« Ali ga je tožil za to obdolžitev. Radi bi tudi vedeli, kje je danes pismo, ki sta ga pisala H. in S. neki oblasti, v katerem stoji, da so črtili ljudje nadučitelja zaradi zadnjih volitev ter da so streljali le zato, da bi ga ustrašili, ne pa, da bi ga ubili, ker se je streljalo v oddaljenosti 60 korakov. Ko bi ga bili mislili ubiti, bi bili streljali kar skozi okno. Kot da bi ne bili! Odkod smodnikov dim v sobah? Nam pade to v oči, da ravno ta dva vse tako natanko vesta!

Danes po štirih mesecih se sliši od gotovih oseb, da ni bilo tako hudo, da se je pretiravalo itd. Seveda, okna so menda nova, morda tudi zid, na katerem se je videlo do sto odtiskov od sekancev, prebeljen in — stvar je v redu. Serbijsko učiteljstvo je šlo, šole ni v Veliki Dolini je zopet mirna. Mi pa trdimo: Niti pičice ne prekličemo, ostanemo pri tem, kar smo pisali. Trdimo tudi, da je nastalo sovraštvo proti učiteljstvu deloma zaradi srbske himne, deloma zato, ker je učiteljstvo kazalo in povdarjalo vedno in povsod smisel in ljubezen do naše države. Zaničevano, napadeno učiteljstvo danes še nima zadoščenja! Obravnava teče proti neznanim zločincem. Jeli so neznani tudi oni, ki so med poukom vdrlji v razred in poniževali učiteljico?

Povdarjamo: Zadoščenja še ni od nikoder! Šolska oblast išče danes učitelje